

27 Afstemming (27) Ziel gestuurd afstemmen “Wat ik ervan vind” of zo¹

In gesprek met de zesentwintig voorafgaande afleveringen en mensen

Harrie Regtering²

01092023/25112023

Wat vind ik nou van afstemming? Welk hoopvol perspectief biedt het samen met anderen praten en schrijven over afstemming? Onvermijdelijk komt in deze slotaflevering het woord ‘ik’ vaker voor. Paradoxaal genoeg is wat ik nou vind van afstemming en het hoopvolle perspectief dat ik overhoud en hierna behandel, allerm minst iets van mij alleen. Maar van ons samen. Van bezielde mensen om mij heen en van vele generaties vóór ons en na ons. Mensen met wie ik samen leef, denk en schrijf. Die een voorwaarde vormen voor het überhaupt als een ‘ik’ kunnen verschijnen. Dat gold ook al voor Montaigne in 1580 of voor Plotinus in de 5^e eeuw na Christus. We volgen sporen.

Natuurlijk is het mijn schuld dat het woord afstemming er staat. Het was een van de laatste woorden in het artikel over ‘Het Schone niet-weten’³. Ik ben ermee gaan leuren en zeuren. Mensen met wie ik verbonden ben vertelden, schreven en zo kwam de reeks afleveringen tot stand. Over veel afzonderlijke, interessante onderwerpen. Halverwege bracht het gedrag van een 5 jarig jongetje in zijn familie context mij op het idee van de slimme ziel (aflevering (17)). Niet alleen hoe de vorming van de ziel in zijn werk gaat, maar een voortzetting is van een werkende ziel in ons als soort mensen. Een soort, een natuurwezen, met een intelligente taak in het geheel waarvan het deel uitmaakt. Een soort ook, helaas met gebreken. Eigenlijk te zwak om zich te reproduceren, maar dankzij enorme potentiëlen in staat om prothesen te ontwikkelen waarmee het zich als steeds kunstmatiger natuurwezen wel kan reproduceren.

Hoe kun je, gezien alle vernietigingsdrift om je heen, nou geloof hechten aan een hoopvol perspectief op die rol als intelligent deel? Het zielsbegrip van Aristoteles bracht uitkomst. Nog weer: dankzij anderen met wie ik samen Aristoteles kon bestuderen.

Samengevat is het hoopvolle perspectief dit: als gebrekkig, maar intelligent deel van de natuur helpt de soort mens al het afzonderlijk bestaande haar eigen vorm te realiseren dóór het realiseren van onze eigen potenties. Zo lang wij niet begrijpen wat die eigen vormen zijn, mishandelen wij meer dan we goed doen. En realiseren we ook onze eigen vorm (de ziel) als mens niet. Dat we dat op grote schaal, millennia later, nog steeds en dankzij onze ‘prothesen’ op steeds gewelddadiger manieren, niet doen, bewijst ons onbegrip en onze huidige armzalige toestand van de ziel. Maar de nog niet gerealiseerde potenties van onze ziel zijn zó eigen aan onze intelligente rol, dat we die misvormingen collectief gaan aanpakken. Meestal net op tijd en onherroepelijk ten koste van heel veel lijden dat voorkomen had kunnen worden. Nu volgt de uitleg van dit ‘evangelie’. Resultaat van decennialang praktiseren met behulp van de ‘ziel gestuurde dialektische systeem materialisme en idealisme methode’. Neem dat *cum grano salis*.

¹ Een in dank aanvaarde suggestie van Gerben Bruinsma, 17 november 2023

² regte061@planet.nl; www.watknietbegrijp.nl

³ In Segers en De Man (redactie), *Over het Schone* (Mediawerf, 2020)

Afstemming

Afstemming is een activiteit en concept in het kenmerkende levenspatroon van mensen. Ieder leven staat tegenover een 'overkant' waarop eenieder zich afstemt en afgestemd wordt. Daarom verrichten wij activiteiten als denken, willen, oordelen en arbeid, werken en handelen (Arendt). De 'overkant' is al ingericht met allerlei systemen die meer of minder goed werken. Systemen zijn complex en heel alledaags. Neem het systeem opvoeding. Het 5 maanden oude kindje reageert al, lachend en zich naar het geluid draaiend, op het piepje dat vader laat horen. Deden zijn ouders dat destijds ook? Gaat zijn kindje dat later weer herhalen? Joods orthodoxe mensen op de Westbank geven andere sociale kaders en patronen over afstemming met Palestijnen mee aan hun kinderen dan Palestijnse. In beide gevallen 'weten die niet beter' en herhaalt zich het historisch ingebakken drama van geweld. Wie van de twee volken de beste 'prothesen' tot zijn beschikking heeft en durft in te zetten, vergroot overlevingskansen. Leed aan beide kanten voedt de onverzoenlijkheid. Daar verandert niemand meer iets aan. En aan allebei de kanten wordt van de kinderen gehouden: liefde in nabijheid en verbinding. Daaruit spreekt een ander deel van de volksziel.

Mensen geven aan elkaar door wat zij zich eigen gemaakt hebben in het afstemmen. Met behulp van sociale kaders – van, geloofs- of levensovertuiging, culturele gebruiken en gewoontes tot en met werkachtergrond (fabriek of dokter) en sportvoorkeur. Van muziek en film tot en met outdoor avonturen en reizen, van wetenschapsovpvatting tot en met filosofische scholen, van yoga tot voeding en schoonheid. Die gebruik je in het ontwikkelen van je eigen besturing in het afstemmen. Schrijven is een activiteit in afstemmen, lezen ook. Net als lesgeven of psychosociale hulp verlenen, een paard verzorgen, dansen, de Matthäus uitvoeren, nadenken over AI.

Dat mensen van nature gebrekkige wezens zijn speelt mee in levenspatronen. Dankzij hun enorme potentiële brengen ze 'prothesen' voort voor die gebreken. Daarmee zetten ze de natuur naar hun hand om zich als soort te handhaven. Vuur, taal en kernsplitsing, de vuistbijl, artificiële intelligentie en ruimtetelescopen horen allemaal tot die prothesen. Net als wiskunde, de *Politeia*, de Bhagavad Gîtâ, chemische formules, juridische systemen en mensenrechten. En er komt altijd nog meer aan. Kijk alleen maar eens naar wat er in laboratoria allemaal gebeurt. Elke prothese wordt door mensen tot de perfectie ontwikkeld.

Evolutionair zit in afstemmen in de 21^e eeuw een game changer: persoonlijke algoritmen⁴. In alle systemen, op hun niveau van functioneren. Elk kind zal in het afstemmen door persoonlijke algoritmen gestuurd worden. Door nadoen eigen gemaakte opvattingen en waardepatronen die daar mogelijk mee botsen worden er geruisloos door opgeruimd. Voordat die 'personalised technology' massaal de wereldbevolking integreert gaan daar in het mechanische tijdperk allerlei noodzakelijke stappen aan vooraf. Zoals ponskaarten ponsen waarmee je machines kunt besturen⁵. Ofwel: het programmeer gedeelte van het afstemmen en de beschikbare prothesen veranderen steeds diepgaand(er). Onveranderd is de massa die eraan meedoet. De soort mens brengt op ieder van die gebieden een paar 'voortreffelijken' voort die de rest de weg wijzen.

⁴ Die begint ook aan de overkant. Vergelijk de GGz die het vastgelopen systeem weer vlot wil trekken door op basis van uitgebreide gegevens van GGz patiënten een algoritme te ontwikkelen waarmee beslist kan worden wie eerst aan de beurt is en wie wel kan wachten. (bron NOS)

⁵ De jonge Von Neumann was door een ponskaart gestuurd weefgetouw geobsedeerd (Labatut, *Maniac*, 2023)..

Ziel bestuurd afstemmen

Zo veranderlijk als de door de gebrekkige mens voortgebrachte prothesen en sociale structuren zijn, zo onveranderlijk is de rol van de ziel.

Onveranderlijk als *de vorm* van mens zijn, maar dynamisch. Zoals alles in de natuur in al haar variëteit een eigen vorm heeft en dynamisch is.

De ziel als *potentie* en *realisatie* (vermogen en werking) is op vele manieren te beschrijven. De range van de ziel is breed: van het lichaam en biologische kenmerken tot en met vinden en demonstreren van 'eerste principes'. Het leren hanteren van al die potenties en beoordelen van realisaties vraagt om scholing. Misschien wel om een 'eigen' methode: een zekere systematiek om '*existerend begrip*' te kunnen zijn. In aflevering (23) over stikstof zie je hoe het

potentieel van de ziel mensen met beoordelingsvermogen over berekeningen én met eerste principes in staat stelt tot correctie van een eerdere ('onware' en daarom schadelijke) realisatie van het stikstof gebruik. Het intelligente deel zijn valt niet mee. Is een 'onmenselijke' taak. De ziel heeft in de evolutie van mensen een tussenpositie tussen de levenloze en levende materie en iets veel groters dat onbegrijpelijk is. Het verlangen de laatste grond te ontdekken van dat alles samen is groot. Richt de ziel de blik 'naar beneden' dan ziet ze daar lichamen en niet levende materie, richt ze de blik 'omhoog' dan zoekt ze een verklaringsgrond voor alles. 'Waarom komt die vorm van mens zijn en van al het andere samen?' Je snapt waarom het getal bij alles waarop mensen zich afstemmen, een goddelijke status kan krijgen (aflevering (24)). Of het voetbal in de 21^e eeuw.

- De ziel is 'ons beste verzinsel' en brengt als regulatief idee een veelheid aan ervaring van leven tot een systematische eenheid;
- Het basismodel is de ziel opgevat als de *vorm* van mens-zijn (Aristoteles) met een reeks biologische tot en met spirituele functies (vegetatief; strevend; berekenend; theoretisch);
- Als vorm (ziel) van mens-zijn is de *potentie* te onderscheiden van de *realisatie* (werking); hoe dichter die twee bij elkaar liggen, hoe voortreffelijker (kwaliteit) de mens maar hoe verder ze uit elkaar liggen hoe verwoestender voor zichzelf en al het andere;
- De ontwikkeling van de ziel gebeurt via klaarliggende culturele 'kieren' en via 'laadpalen van interne motivatie' in de omgeving;
- In het taalgebruik zijn de woorden *tussen* mensen te onderscheiden van de woorden *van de* ziel (verschil tussen de *buiten-* en de *binnenplaats*). (aflevering (22))

Irrationeel		Rationeel				
<i>Vegetatief</i>	<i>Strevend</i>	<i>Berekenend</i>		<i>Theoretisch</i>		
Voedselopname, groei, voortplanting, beweging, zintuiglijke waarneming en verbeelding, begeerte	Beweegt de agent van binnenuit in de richting van het goede	De waarheid over dingen weten in zoverre als ze variabel zijn en het in ons vermogen ligt ze te veranderen, gebaseerd op:		De waarheid over dingen weten in zoverre ze niet anders (noodzakelijk) kunnen zijn, gebaseerd op:		
		Maken poësis	Handelen praxis	Demonstreren van eerste principes in bepaalde regio's	Ontdekken van eerste principes	Ontdekken en demonstreren vanuit eerste principes
Biologische functies	Morele deugden aretè	Vaardigheid technè	Praktische wijsheid phronèsis	Wetenschap epistēmè	Begrijpen nous	Wijsheid sophia

Ervaring

Ons vermogen tot berekenen – prothese met daarbij horende theorie - heeft ons heel ver gebracht. Weliswaar nog steeds niet tot absoluut inzicht (lees Labatut, *How we cease to understand*

the world) of tot volmaakte *poësis* en *praxis*. Maar die naar perfectie strevende kwaliteit van berekenen drukt glashelder uit dat wij onszelf als het intelligente onderdeel van een geheel beschouwen dat steeds berekenbaarder wordt. Door realisatie van deze potentie van de ziel blijft alles dat een niet-berekenbare waarde vertegenwoordigt, onbegrijpelijk (onlogisch). Behalve als we alle vermogens van de ziel op een volwaardige manier proberen te realiseren.

We bereiken, anders gezegd, steeds andere stadia van 'afstemmen' met onze tussenpositie en toestand van de ziel, maar niet de finale. De voortreffelijkheid die daarvoor nodig is wordt pas bereikt *dóór* van alle andere materie de *eigen* vorm en de te realiseren waarde ervan te kennen. En niet de vorm en waarde die er door het menselijk intellect op het dan bereikte niveau van perfectie (bijvoorbeeld in het berekenen) aan toegekend wordt. Meestal vanuit een welbegrepen eigen belang (met berekenbare 'nevenschade'). Waar allerlei te rechtvaardigen redenen voor kunnen zijn. Bijvoorbeeld instandhouding van de eigen 'soort' waar dan meestal niet alle mensen toe behoren.

Naarmate de mens door geschoolde besturing van de ziel dichter in de buurt komt van zijn eigen vorm evolueert 'het voortreffelijke' in de kwaliteit van mens zijn collectief mee en is de ziel in die zin 'onsterfelijk'. Generatie na generatie kan die kwaliteit '*dóór* gekopieerd' worden. Zoals in communicatie een bericht met tenminste ook deels een positieve inhoud, iemand het gemak geeft juist dat positieve deel te kunnen herhalen. Communicatie slaagt dan voor ons gevoel.

De (toe)stand van de ziel

In hoeverre zijn mensen in hun speciale rol als natuurwezen in het grotere geheel succesvol? Succesvol als: een bijdrage leveren aan de realisatie van de potentie van alle andere in de natuur aanwezige vormen. Door reële kennis van die vormen. Zolang dat niet het geval is worstelt de mens vooral met een – door nog onwaar begrip – zelf geschapen tegenstander. Het begrip van de andere vormen valt nog niet samen met de eigen aard van die vormen. Het begrip misvormt zodanig dat er verliezen en vernietigingen optreden in het geheel en de delen. En in de 'soort' mensen zelf.

'Toen ik dat zag/hoorde/voelde raakte me dat diep in mijn ziel'. 'Jeetje, wat is dát mooi!'. Je weet dat de ziel in het spel is als je geraakt wordt. Door iets of iemand. Door nabijheid, door een gesproken of geschreven woord, door de woordeloze afstemming met je paard of je danspartner. Door het stilleven waarop de schaduwen van de objecten de perfectie benaderen. Door de noot of het octaaf dat de componist in de partituur zet en dat door de uitvoerenden precies zó geraakt wordt dat het jou raakt. Er gaat iets samen dankzij het verschil en wat samen een perfecte relatie vormt maakt het verschil mogelijk.

Wat valt er voor de ziel in het afstemmen met de eigen vorm van al het andere dan nog te doen? Dit: het aanvullend aan het berekenbare dichter bij elkaar brengen van potentie en realisatie van gevoel voor rechtvaardigheid, liefde en compassie, de eigen waarde kunnen zien in elke vorm van leven, het scheppen van condities voor een zinvol leven, voor morele zelfkennis en schulderkenning. Vermogens die door ondeugden, zoals afgunst of kwaad te doen ook tot vernietiging leiden⁶.

Zolang de mens vragen stelt is er gelegenheid om de ziel in het spel te brengen bij het afstemmen. Omdat de moderne mens zin wil geven aan het bestaan in een betekenisloos, van God ontdaan,

⁶ Vergelijk Hacker, *The Passions. A Study of Human Nature* (2018, 184). Zie idem, *The Moral Powers* (2021, 334)

geheel (Niets). De boom groeit op wortels, de mens op de ziel. Streeft naar perfectie met onvolmaaktheid en onwetendheid als hoofdbestanddelen. Zolang het de eigen vorm en waarde van al het andere, waarmee het een geheel vormt, niet kent zoals dat is (en niet slechts voor zover dat waarde heeft als gebrekkige mens) realiseert hij zijn eigen vorm niet. Verminkt hij het andere en niet in de laatste plaats zichzelf.

De ziel en de realiteit veronderstellen elkaar bij realistische afstemming. Ook bij de grote stap naar een geheel⁷. De ziel is het *'existerende begrip'* (Jacobi), dat zijn individuen van vlees en bloed die 'al wat is' proberen te begrijpen. De slimme ziel kan zich voeden uit diverse filosofische bronnen en motivatiedraden (familie, werk, natuur), zich tot persoonlijke bestuurder en beslisser omvormen in met anderen gedeelde contexten. Daarin ben je je ervan bewust dat de ziel de vorm van je mens zijn is, maar tegelijk zich bevindt tussen (evolutionaire en persoonlijke) potentie en realisatie. En daarmee zijn weg zoekt tussen spiegels waarin spiegels weerkaatst worden en waarheid onlosmakelijk ingebed ligt in schijn en wat als waarheid wordt voorgesteld. Materiële werkelijkheid. Immateriële werkelijkheid. Gefingeerde, voorgelogen, misleidende werkelijkheid. Oprechte, geromantiseerde werkelijkheid. Bordkartonnen werkelijkheid. Virtuele werkelijkheid. Via de ziel (vorm/inhoud; potentie/realisatie) van jezelf samen met de mensen om je heen leer je in de juiste spiegels te kijken. En handel je – afgestemd - samen naar vermogen.

'Ziel gestuurd dialectisch systeem idealisme en materialisme' is een door mij, als individu, dagelijks gebruikte methode om in praktijken vermogens zo goed mogelijk te realiseren. Dat houdt in: bijdragen aan zelfreproductie van levensvatbare systemen en systemen die dat niet zijn, opruimen.

'Het goede doen impliceert:

1. het kennen van het andere naar zijn eigen potentie, act en actualisering (in deze tekst *realisatie*, HR);

2. in je handelen het aldus gekende positief de kans geven die potentie tot act te laten worden zodat het zich overeenkomstig die potentie kan actualiseren, omdat je inziet dat dit het goede voor dat andere is;

3. op die manier jezelf overeenkomstig je ken- en praktische vermogen actualiseren;

4. wetend dat dit het goede is voor jezelf (dus: jezelf kennen naar potentie, act en actualisering).

1 + 2 + 3 + 4 is wat ik onder liefde zou verstaan, geen romantische, maar een theoretisch/praktische liefde die al wat is betreft'. (Jan Achterbergh, 27 november 2023)

Vernieling en vernietiging helpen stoppen.
Door een beter begrip.

In het realiseren van de potentie van mens-zijn stuurt de ziel naar het goede zonder schade aan andere delen van het geheel. Het goede realiseert zich in 'flows'. Wie om zich heen kijkt ziet dat daar wereldwijd op vele bewustzijnsniveaus en in allerlei verschillende culturen en van generatie op generatie aan 'gewerkt' wordt⁸. De ziel van de mens heeft die potentie. Ze realiseert de liefde voor het ware zijn van het andere én van de soort mens zelf. Dat gebeurt door individu-zijn, als intelligent deel van het geheel in een bepaalde tijd van leven.

⁷ Zie voor een vergelijkbare, deels overeenkomende maar verschillende op de Bhagavad Gîtâ en Karma Yoga gebaseerde benadering Ron van der Post, 'Karma Yoga en Karma Bhoga', in Tijdschrift voor Yoga (jg 34), 4/2023, p. 5-9

⁸ Over collectieve intelligentie Koenen (2023), *Samen slim*; Kreijveld (2014) *Samen slimmer* (over de wisdom of crowds), en uiteraard (na Bateson) Engelstalige publicaties als *Collective Genius* (van Linda Hill, cs, 2013) en *Big Mind* van Geoff Mulgan (2019). Zie ook experimenten van Gabrielle Roth met 5 niveaus van dansen <https://youtu.be/qApDyOZKNbk>